

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SOCIOLOGI OCH ARBETSVETENSKAP

Den stigmatiserade förorten

- En fenomenologisk studie av förortsungdomars perspektiv på utanförskap, förort och förortsproblem.

Examensarbete för kandidat i sociologi 15 hp

Namn: Aubil Mario

Handledare: Johan Rosquist

Examinator: Jonas Parsmo

juni, 2015

1. Abstrakt

I studien analyseras fem ungdomars perspektiv på utanförskap, förort och förortsproblem. Ungdomarna bor och är uppväxta inom förorten Tynnered. Samtliga är killar och 16 till 18 år gamla.

Förorten stigmatiseras som problematisk av ”mainstreamsamhället”. Förevarande struktur förstärks av att ungdomarna tillkännager hur de känner sig utanför samhället på grund av olika förhållningssätt som råder utanför deras förort.

Det är viktigt att tala med ungdomarna för att få en annan sida av problemet belyst av fenomenen utanförskap, förort och förortsproblem. Ungdomarna tillfrågas även om eventuella lösningar för att kunna bidra till samhällsdebatten om förortsproblem.

Mainstreamsamhället förstärker diskursen (om förortsproblem) genom att prata om förorten med utgångspunkt från media. Det visar sig att media förvränger bilden av förorten och rapporterar den som ett problematiskt ”utanförskapsområde” enligt ungdomarna. Detta gör de på felaktiga grunder och tar inte hänsyn till de bakomliggande faktorerna som leder fram till de påstådda problemen.

1. Abstrakt.....	2
2. Bakgrund.....	4
Postkolonialism, "mainstreamsamhället" och "samhällsdebatten"	4
3. Inledning	5
4. Problemformulering.....	6
5. Syfte	6
6. Forskningsfrågor	6
7. Tidigare forskning.....	7
Förortens ungdomsgång	7
"Vi och dom" samhället	8
Sammanfattning av tidigare forskning.....	9
8. Teori.....	9
Chicagoskolan bakgrund	9
Förortens inre funktioner	10
Howard Becker om utanförskap.....	11
Avvikande beteende	11
Definitioner	12
Stigmatisering	12
Socialisationsprocessen	13
Begreppet "utanförskap"	13
9. Metod.....	14
Fenomenologiskt tillvägagångssätt	14
Ytterligare redogörelse för metod, kodning och insamling av material.....	16
Avgränsning och urval.....	16
Respondenter	17
Etiska förhållningssätt	18
Validitet	19
10. Analys	19
Utanförskap	20
Förort.....	21
Förortsproblem.....	23
11. Slutdiskussion	24
Ytterligare reflektioner	25
12. Litteratur:	27
13. Bilaga: Intervju	29

2. Bakgrund

Postkolonialism, ”mainstreamsamhället” och ”samhällsdebatten”

Enligt *postkolonialistisk teori* finns ett slags tankesätt kvar idag som är efterverkningen av koloniseringen som Västvärlden utövade på bland annat Afrika. Västvärlden koloniserade stora delar av Afrika till sitt eget. De omvandlade och byggde upp strukturer som markerade en erövring av ett nytt territorium för ungefär 200 år sedan. (Césaire et al., 2002). Tankesättet skiljer ”West”, alltså västvärlden och den västerländska kulturen, från ”The rest”, alltså ”de andra”. För ungefär 200 år sedan stod ”The rest” som synonymt med Afrika och andra ”mindre utvecklade” världsdelar. ”Idén om universalism representerar i detta sammanhang ett hegemoniskt normsystem som placerar den västerländska kulturen och samhällsmodellen högst upp i en utvecklingskala” (De Los Reyes, u.å.).

I denna uppsats betraktar jag *mainstreamsamhället* i Sverige som ”west” och ungdomarna i förorten som ”the rest”. Det befäster ett slags över- och underordning mellan *mainstreamsamhället* och förortens ungdomar. *Mainstreamsamhället* fastställs som normen och det eftersträvansvärda sättet att leva (Julien & Mercer, 2002, s. 158). Enskilda människor bär inte ansvar för ett *mainstreamsamhälle* utan det är en struktur som upprätthålls. Ungdomarna i förorten är de som befinner sig längst ner inom utvecklingskalan i kontrast till *mainstreamsamhällets* struktur. I den så kallade ”*samhällsdebatten*” som nämndes i inledningen av uppsatsen upplever jag hur över- och underordningen och framförallt strukturen befästes. Efter att ha följt vissa delar i *samhällsdebatten* upplever jag att det är i synnerhet inom massmedian som förorten omnämns som problematisk och det som avviker ifrån normen. En enkel Google sökning på ”förort utanförskap” genererar flera svar som tyder på detta. Det är en del av *samhällsdebatten*, en annan del kan vara hur intellektuella försöker ”avslöja och förstå diskursen om samhällets Andra” (Spivak, 2002, s. 77). Se till exempel hur Sarnecki (läs nedan), politiker och andra befattningshavare fritt kan diskutera förorten och tillskriva förorten och dess ungdomar olika problem, exempelvis utanförskap. Detta skapar ett ”vi och dom” samhälle.

3. Inledning

I den allmänna samhällsdebatten brukar förorten och liknande områden ofta pekats ut som negativa. De skiljer sig från de mer välrenommerade områdena som "vita" medel- och överklassområden. Jag bor i den så kallade förorten. När folk frågar mig var jag bor och jag svarar får jag oftast flera följdfrågor begrundade på fördomar. Är det kriminellt i det området? Stökigt? Bor det skumma människor där?

Oftast kopplas etnicitet och migration in till ämnet automatiskt när det talas om förorten eftersom människor anar att det bor många människor med invandrarbakgrund där.

Förorten (begreppet behandlas utförligt i teorin) är ett väldigt invecklat begrepp.

Nationalencyklopedin definierar förort enligt följande: "avgränsat samhälle eller bostadsområde inom en större stadsregion" (Wärneryd, u.å.). Problemet med den definitionen är att den endast anger den geografiska positionen för förorten. Förorten beskrivs av olika människor som så mycket mer. Det talas om förorten som en homogen plats men oftast glöms individerna bort, de individer som bor i förorten och den diversitet som faktiskt råder.

Människor med olika bakgrunder och kulturer utgör en väsentlig del av förorten.

Den 18 mars 2015 inträffade ett fruktansvärt våldsdåd på Vårvädersgatan i göteborgsförorten Biskopsgården. Två yngre män hade med automatvapen stigit in i en restaurang och avlossat skott mot människor. Två yngre män mördades och flera andra personer skadades svårt. Händelsen beskrivs som ett hämndbrott/svartsjukebrott (Pirttisalo, 2015, 19 mars). Jerzy Sarnecki, professor i kriminologi, medverkade den 19 mars 2015 (dagen efter våldsdådet) i SVT:s debattprogram. I programmet, som behandlade nyheten om skottlossningen i Vårväderstorget som beskrevs ovan, framförde han hur människorna som begick dessa våldsbrott befann sig så långt ifrån samhället man kunde komma. Den bild som framkom av programmet var att dessa människor befann sig i ett utanförskap. Huvuddelen av programmet handlade om vilka aktörer som höll störst ansvar för utanförskapet. Människorna som var inbjudna till programmet var företrädare för olika politiska partier, poliser och andra befattningshavare. Ungdomar som på något sätt hade någon form av anknytning till dådet var inte närvarande utan det talades om dem som "avvikare".

Dessa avvikare kan stigmatiseras till en egen grupp, gruppen blir ofta stigmatiserad av en större grupp, nämligen mainstreamsamhället. Detta kan medföra en bild av en konstruerad uppdelning kring två olika grupper i samhället. En grupp som fyller en funktion och lever

efter samhällets regler (mainstreamsamhället), och en annan grupp som kategoriseras av föregående grupp (förortens ungdomar). Man menar att den senare gruppen inte fyller funktioner i samhället och befinner sig i ett utanförskap.

Ständigt upptäcker man och delvis hamnar i ett samtal där det pratas om olika förslag till att bryta utanförskapet inom förorten. Ändå förekommer det våld, kriminalitet och liknande problem efter det att insatserna har utförts (De Los Reyes et al., 2014, 12 maj). Varför händer ingenting med utanförskapet, hur kan problemen ständigt reproduceras?

4. Problemformulering

Problemet som förekommer är att mainstreamsamhällets röster övermannar ungdomarnas i förorten när det handlar om fenomen som utanförskap, förort och förortsproblem. Jag upplever att mainstreamsamhället reproducerar och medverkar till en stigmatisering av förorten som problematisk (utanförskapsområde). Det liknar en form av distansering mot ”de andra” (i förorten) som följer den postkoloniala modellen. Man behöver ta del av ungdomarna i förorten och inte enbart mainstreamsamhället. Detta är viktigt för att kunna vidta rätta åtgärder och insatser utifrån andra perspektiv och få en balans i samhällsdebatten.

5. Syfte

Syftet med studien är att beskriva fenomenen ”utanförskap”, ”förort” och ”förortsproblem” utifrån förortsungdomars perspektiv. Att tala *med* dem som mainstreamsamhället oftast talar *om*, vänder på perspektivet och bereder väg för nya ingångar till lösningar och insatser för de påstådda problemen. Dessutom ges förutsättningar till att kunna öka sin förståelse av det aktuella fenomenet genom att ta del av hur en vanlig ungdom i förorten resonerar.

6. Forskningsfrågor

1. Hur ser förortsungdomars definitioner av utanförskap ut?
2. Hur ser förortsungdomars definitioner av förort ut?
3. Hur ser förortsungdomars definitioner av förortsproblem ut?

7. Tidigare forskning

I detta avsnitt redovisas hur olika studier undersökt problem i förorten samt vad som lett fram till problemen. Den tidigare forskningen orienterar sig i två huvudteman (utanförskap och förort) som är genomgående för uppsatsen. Den tidigare forskningen belyser även vad som kan bevitnas som två olika samhällen i dagens Sverige, alltså ”vi och dom” samhället.

Förortens ungdomsgäng

Hansson (2014) har i sin avhandling ”Berättelser om ungdomsgäng i förorten. Genus, makt och moral” kartlagt ungdomsgäng i förorten. Hon intervjuar före detta kriminella ungdomar, i synnerhet unga killar. Dessa ungdomar är koncentrerade till olika instanser som exempelvis socialtjänsten. Hon menar att det förekommer orättvisa och ojämlika levnadsvillkor i förorten till skillnad från övriga delar av landet. Dessutom förekommer det en stigmatisering och en negativ bild gentemot förorten, i synnerhet genom massmedian. Hon menar att det bidrar till en social exkludering i samhället. Ungdomsgängen i förorten hamnar utanför, de kommer längre ifrån arbetsmarknaden. Men för att kunna bli tillräcklig och mäta sig med andra mer ekonomiskt goda grupper blir man tvungen till att använda sig av kriminella handlingar för att nå upp till välståndet.

Ett tydligt mål bland olika gäng som lever i marginaliserade områden (förorten) är att känna sig tillräcklig (Hansson, 2014). I och med en negativ stigmatisering av dessa ungdomsgäng läggs även en känsla av utsatthet till. Fattigdom blir något centralt gängen tar med sig i deras identitet. För att kunna känna sig tillräcklig blir ägodelar och prylar viktiga föremål för att kunna känna sig respektabel. De vill vara inkluderade i den ”bättre” gruppen och inte i den stigmatiserade (negativa).

Forkby och Hansson (2011) belyser ett par förorter i Göteborg. De lyfter upp ungdomarnas röster kring hur det kan vara att växa upp i en förortsmiljö. De beskriver i synnerhet hur vägen till brottslighet ser ut och hur ungdomarna eventuellt kan komma ifrån detta. Forkby och Hansson (2011) argumenterar för att många av de ungdomarna som de intervjuade har ett ”vi och dom-tänk”. Ungdomarnas ”vi” ställdes mot storsamhällets ”dom”. ”Dom” kunde vara poliser, brandkår och annan uniformerad personal som ungdomarna hyste agg mot.

Utanförskap och att inte passa in blir något som bereder vägen för kriminalitet. Ungdomarna talar även om hur deras personliga ”utanförskap” ser ut (Forkby och Hansson 2011).

Ove Sernhede (2007) har intervjuat och observerat unga män i Göteborgs förorter som har hiphop kulturen som en gemensam nämnare. Sernhede intervjuar och observerar unga män, eftersom det motsatta könet i väldigt liten utsträckning innehar en överensstämmande livsstil som de unga männen. Sernhede (2007, s. 24) talar om detta som en begränsning.

Det är i synnerhet förorten Angered i nordöstra Göteborg som står i fokus. I boken *AlieNation is My Nation* riktar Sernhedes perspektiv in sig mot strukturella, klassmässiga och kulturella förklaringar till ungdomars problematik och utanförskap (Sernhede, 2007, s. 12). Sernhede beskriver att många unga män i förorten identifierar sig med en hiphopkultur som härstammar från ghettona i USA. Medan många människor ser med avsky mot denna identifikation vill Sernhede istället tala om de materiella villkor som utgör grogrunden till förortsproblemen (Sernhede, 2007, s. 20). Många personer i förorten beskriver att de överhuvudtaget inte uppfattar sig som delaktiga i det svenska samhället. Detta menar Sernhede, i likhet med föregående författare, skapar ett ”vi och dom” samhälle. Där det förväntade beteendet ser olika ut i förorten och i samhället ”utanför” förorten (Sernhede, 2007). Det skapar ett utanförskap för unga män i förorten.

”Vi och dom” samhället

Man brukar ofta tala om att segregation är en faktor som bidrar till utanförskap. I boken ”Den delade staden” har Lena Magnusson med flera författare kartlagt segregation i Sveriges storstäder. Hon tillsammans med sina kollegor har analyserat segregation i storstäderna och problemen inom dem. I en av antologins delar argumenterar Franzén (2001, s. 23-29) för att segregation är en form av över- och under ordning. Ett slags hierarkiskt system som delar in människor i två olika delar. En etablerad del och en icke förstående del. Det återspeglar en maktposition med privilegierade och icke privilegierade människor. Det kan enligt Franzén bidra till att personer inte blir sedda utifrån vad de egentligen anser sig vara. De pekars istället ut, stigmatiseras och framställs som avvikande. Detta gäller båda grupper, både de privilegierade och de icke privilegierade. Men det är oftast de ”icke privilegierade” det talas om i den allmänna samhällsdebatten som något negativt. Författarna till boken kommer slutligen fram till att det är en lägre socioekonomi som är den största orsaken till segregationen och en ”delad” stad (Magnusson, 2001). Detta har i sin tur skapat större

arbetslöshet i förorterna parallellt med att människorna där befinner sig längre bort ifrån samhället än majoritetsbefolkningen. Det skapar återigen två olika ”samhällen” i Sverige.

Sammanfattning av tidigare forskning

I dessa undersökningar verkar ungdomar som intervjuas inneha en faktiskt avvikande/unik egenskap. På detta område skiljer sig min studie från dessa. Studien tar mest hjälp av vanliga ungdomar (utan på förhand bestämda relationer till varken kriminalitet eller reell utanförskap) som bor i ett utsatt område. Jag ställer specifika frågor om fenomenen utanförskap, förort och förortsproblem. Inte hur de skapar sin egen identitet (till exempel hiphop kultur i Sernhedes fall eller hur utanförskap påverkar den subjektiva identiteten i Forkby och Hanssons fall) i förhållande till fenomenen, utan endast hur de beskriver fenomenen. Dessutom är den andra avsikten med studien att söka lösningar som kan tillgodogöras inom samhällsdebatten som handlar om förort och förortsproblem. I de redovisade studierna så brukar ungdomarna lyftas fram, belysa och åskådliggöra sin situation men det beskrivs sällan vilka lösningar med anspråk på dessa tre specifika fenomen (utanförskap, förort och förortsproblem) de har att komma med i samhällsdebatten.

8. Teori

I denna undersökning kommer olika teorier att redogöras. Teorierna kommer sedan kunna tillämpas på undersökningen. Teorierna förutsätter för mig att kunna försöka förstå hur forskningsfrågorna kan förklaras genom sociologiska perspektiv. Chicagoskolan kommer att användas för att förklara förortens struktur och historia. Howard Beckers teori om utanförskap kommer att användas för att kunna förklara utanförskapets innebörd för denna studie.

Chicagoskolan bakgrund

Chicagoskolan har varit och är fortfarande ett viktigt understöd för subkulturella studier. Ken Gelder (2007, s. 27) argumenterar för hur viktig Chicagoskolan var under första delen av 1900-talet. Chicagoskolan lade grunden för urbana stadsstudier, och var en slags metod som innebar att marginaliserade, socialt avvikande och främmande grupper som växte fram studerades. Metoden motiverades med en etnografisk ansats fördelade över olika områden. Ansatsen innebar att man ”följde med” individerna i dessa marginaliserade områden och studerade dem under en längre tid. Det var inom staden Chicago som de aktuella områdena

hade dess utgångspunkt i, vilket även framgår av namnet. Det var en utmärkt stad med tanke på dess mångfald och diversitet när det gäller olika människors bakgrunder, samt hur stadens befolkning ökade dramatiskt i slutet på 1800-talet och början på 1900-talet. En stor invandring till staden medförde att människor flyttade in till olika platser i stadskärnan och runt omkring. De flesta bosatte sig i de centrala delarna av stadskärnan men fick sedan lämna plats för ny flyktingvåg allt eftersom.

Det argumenteras för att staden blev indelad i flera zoner. Olikheter i dessa zoner blev rådande i form av sociala förändringar, segregation, infrastruktur och beteendemönster. Dessa olikheter menar Gelder (2007, s. 29) skapar mindre världar som människor lätt kan röra sig mellan. Detta möjliggör även för människor att färdas mellan olika miljöer. Det underlättar även för en etnografisk ansats som metod. Det blir en slags delad stad med olika beteendemönster och sociala levnadsformer. Att staden successivt blev delad och segregerad var en pågående process. Till slut började människor inom staden, att bilda mindre områden/miljöer för att gå samman till en enhet inom dessa. Gelder (2007) menar att dessa människor sökte sig till likasinnade människor, människor som man ansåg sig tillhöra.

Majoriteten av invandrarna bosatte sig runt stadskärnan och inte mitt i, en så kallad omvandlingszon utanför affärscentrat (Andersson, Borgegård & Fransson, 2001, s. 89). Här fanns det billigare lägenheter att bo i. Giddens (2009, s. 211) syftar på att det var här den nya miljön bildades. Runt stadskärnan förenades likasinnade människor i olika klusters. Miljöer som skapades utefter deras förutsättningar och värderingar. Människor som var bättre lämpade att bo i en viss miljö assimilerades in i denna.

Förortens inre funktioner

Efter redogörelsen för förortens demografiska och yttre funktioner kan de inre funktionerna beskrivas. De är minst lika väsentliga för att förstå förortens struktur. Andersson et al. (2001) ger en bra beskrivning av förorter. I texten utreder de miljön och livsmönster på några förorter i Sverige. Tidigare i teori avsnittet beskrevs det hur människorna i Chicago kom att skapa sina egna miljöer. På liknande sätt beskrivs det hur förorterna i Sverige har skapat en egen miljö. Förorterna i Sverige innehåller ett samspel som skiljer sig från majoriteten och innehar en miljö där egna förhållningssätt och normer råder. Här finns människor som tillsammans skapat en gemenskap likt Chicagoskolans påföljder. En etnisk blandning av människor existerar i förorten och det är en plats där många nyinflyttade invandrare bor. Dessa personer har kommit av olika anledningar som krig, politiska förföljelser och fattigdom. Även om

begreppet förort tekniskt sett även representerar rika tätortsområden till anslutande storstäder är det sällan dessa som det talas illa om i media (se inledning). Det är dessa områden som har en extrem homogen ”infödd” befolkning (Andersson et al., 2001, s. 86-89).

Howard Becker om utanförskap

Howard S. Becker (2005) menar att ”utanförskap” inte kan betraktas som en avvikelse utan en annan grupps bevakning och åsikter. Detta inkluderar alltså en grupp som är ”de andra” människorna och en grupp som är ”avvikarna”. Inom gruppen ”avvikare” ingår olika transaktioner och handlingar som enligt mainstreamsamhället uppfattas som avvikande. Det behöver inte betyda att man bryter mot någon formell regel, utan det kan vara omedvetna kunskaper som blir representativa för en grupp, till exempel att man rör sig på ett visst sätt (Becker, 2005, s. 22-26). Becker tydliggör detta: ”Avvikelse är ingen egenskap hos själva beteendet utan finns i interaktionen mellan personen som begår en handling och dem som reagerar på den” (Becker, 2005, s. 26).

Avvikande beteende

Howard Becker beskriver olika typer av ett avvikande beteende. Becker menar att det finns olika typer av avvikande beteenden som människor kategoriserar. Detta kan skilja från att vara hemligt avvikande, då anses det inte vara avvikande eftersom ingen vet att någon har agerat avvikande. Det har alltså skett i det dolda. Det kan vara rent avvikande, då är det avvikande i det avseendet att det bryter mot formella regler. Någon kan exempelvis ha begått ett brott för att verkställa något rent avvikande. Sedan kan det vara falskt anklagande, det vill säga att grupper kategoriseras till att vara avvikande på felaktiga grunder (Becker, 2005, s. 31-32). Detta för tankarna tillbaka till SVTs debatt dagen efter våldsdådet i Vårvåderstorget som beskrevs i inledningen. Personer med olika bakgrunder som inte hade några anknytningar till förorten tog sig rätten att kategorisera och beskriva personer i förorten som avvikare. Dessa personer använde ordet ”utanförskap” för att beskriva de avvikande personernas egenskaper. Becker använder istället termen ”utanförstående” för att beskriva personer som bedöms av andra som avvikare och som står utanför kretsen av ”normala” gruppmedlemmar (Becker, 2005, s. 26).

Oavsett om man kallar det utanförskap, utanförstående eller utanför så förutsätter begreppen två olika grupper. En grupp som kategoriserar en annan som avvikare. Det är ett mainstreamsamhälle som är synonymt med det normativa förhållningssättet i ett samhälle. Det är en minoritet som är avvikare, det ter sig rimligt eftersom det skulle bli svårt att

möjliggöra för en majoritet att vara avvikare. Det är ”avvikarna” som lever i ett utanförskap (Becker, 2005).

Sociala regler skapas av olika grupper. Ibland kan det hända att sociala regler som skapats av olika grupper hamnar i motsättningar på grund av egna indoktrineringsman hämtat med sig under sin uppväxt (läs Giddens socialisationsprocess under stycket ”Definitioner”). Becker ger ett exempel av detta. Han beskriver hur italienska invandrare i USA fortsatte göra vin åt sig själva trots ett förbud i det nya landet. I sitt hemland föregick det helt naturligt att göra vin. När olika gruppers regler strider mot varandra kommer det råda oenigheter och problem mellan grupperna om vilka regler som är de rätta (Becker, 2005, s. 27). Förståelsen för de italienska invandrarna påminner om ungdomarna i förorten. Förortens ungdom kan ha sina egna indoktrineringsman och förhållningssätt.

Definitioner

Begreppen nedan är viktiga och bygger vidare på Chicagoskolan och Beckers teorier.

Stigmatisering

Stigmatisering är starkt förknippad med Erving Goffman och handlar om att peka ut någon man anser vara annorlunda. Termen ”Stigma” var ursprungligen ett indikerande på kroppsliga avvikelser eller misskrediterande egenskaper menar Goffman (2014, s. 9-11). Exempel på personer med sådana attribut kunde vara brottslingar eller pestsmittade. Dessa hade svårare att röra sig i det offentliga rummet för att de blev stigmatiserade. Detta kan bli så starkt att man leds till att tro det är personen själv som är anledningen till stigmat, men så är inte fallet. Goffman menar att en person blir stigmatiserad när denne gör någonting i samhället som är ovanligt för andra. ”Det handlar ofta om ett brott mot en lag eller regel, men kan också vara frågan om moraliska riktlinjer eller andra normer” (Engdahl & Larsson, 2011, s. 111). Detta kan exemplifieras till förorten. Engdahl och Larsson (2011, s. 111-112) argumenterar för att det är när en större grupp tillämpar regler på enskilda personer och stämplar dem som avvikare. Andra personer fäster en etikett på handlingarna som personen begår och klumpar ihop detta med ett helt område. De grupper som har den stora makten dominerar inom samhällsdebatten.

Men framförallt bildas en stigmatisering vid en social kontext där individer placeras in i olika fack. I dessa anses somliga vara bättre anpassade än andra. Den stigmatiserade gruppen (den sämre anpassade) kan förstå stigmat i och med att de ingår i den och lever utifrån förståelsen för stigmatiseringen och det förväntade beteendet. Att leva i enlighet med det förväntade

beteendet fastställer en ordning, men det stigmat kan utmanas när den underordnade gruppen för ett motstånd mot den (Goffman, 2014). Till exempel att ungdomar i förorten med lägre ekonomiska resurser införskaffar dyra föremål för att känna sig prominenta och gå emot det stigmat som talar om att de i hög utsträckning saknar ekonomiska resurser.

Socialisationsprocessen

Anthony Giddens (2009, s. 834) menar att socialisationsprocessen har en avgörande betydelse till att få ett ”bra“ liv. Socialisationsprocessen innefattar en period tidigt i livet där människor indoktrineras till olika värderingar. Från det stadiet människorna börjar i skolan inleds den första delen i socialisationsprocessen. Här lär man sig normer, värderingar, historiska perspektiv och kunskapshistoria om det egna landet för att kunna ta lärdomar som ständigt utvecklas. Dessa lärdomar ska ligga till grund för att kunna leva på ett så normalt och bra sätt som möjligt utifrån landets förhållningssätt och kultur. Giddens argumenterar för att det är en förutsättning för att inte uppfattas som en avvikare utan leva efter samhällets principer.

Begreppet ”utanförskap”

Arbetsmarknadsdepartementet beräknade år 2006 att 1 559 371 personer i Sverige befann sig i utanförskap (Björkemarken, 2014, s. 19). Det är en hög siffra om man endast utgår ifrån Sveriges 9,5 miljoner invånare. Men begreppet utanförskap har dock kommit att förändras under årens gång. Begreppet utanförskap är ett väldigt aktuellt begrepp som har börjat användas mer och mer. Det har aldrig varit så aktuellt som det är idag (Björkemarken, 2014). Giddens (2009, s. 498) har i hans skrivelse kartlagt begreppet utanförskap. Han definierar det sammanfattningsvis som ett begrepp som formas beroende på det rådande politiska klimatet. Det ser alltså olika ut beroende på hur människor vill föra en retorik när det gäller sociala insatser i samhället för att främja marginaliserade grupper. Dock menar han att definitionen inte är kristallklar, utan missbrukas beroende på vem som använder den. Vissa organisationer eller grupper kanske definierar utanförskap som att vara utanför arbetsmarknaden och att sakna ett arbete. Medan andra tillskriver begreppet funktionshindrade och avser deras funktion i samhället som ett slags utanförskap.

Begreppet brukar ofta utnyttjas vid politiska debatter när det handlar om olika samhällsfenomen. Men som sagt kan flera olika begrepp bidra till och påverka utanförskap. Det är extremt förknippat med utsatta områden (Giddens, 2009, s. 498). En viktig aspekt är att inte utesluta att utanförskap är ett fenomen som nödvändigtvis inte enbart behöver förekomma

inom utsatta områden. Utan det kan förekomma hos alla grupper och olika subgrupper och så vidare.

9. Metod

Fenomenologiskt tillvägagångssätt

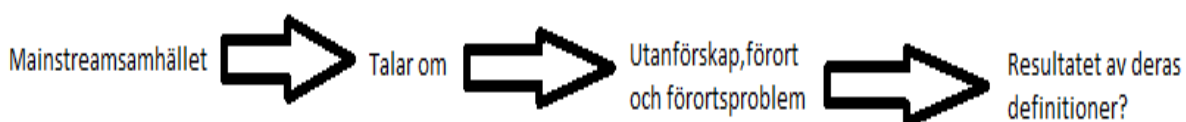
En fenomenologisk ansats blev lämplig, just för att kunna få en djupförståelse och fånga essensen om sociala fenomen utifrån respondenternas egna perspektiv, alltså i denna studie kunna ta reda på vad utanförskap, förort och förortsproblem betyder (Kvale och Brinkmann, 2009, s. 42).

När man har en egen livsföring och anser att denna är den rätta, kan definitionerna av utanförskap, förort och förortsproblem se ut på annorlunda sätt än andra grupper med annan livsföring. Förortens ungdomar kanske definierar begreppen på andra sätt än vad mainstreamsamhället skulle göra. Eftersom de kan ha olika förhållningssätt kan deras normer upplevas på andra sätt än mainstreamsamhället. Det är just deras subjektiva yttringar som blir viktiga att fenomenologiskt undersöka och få en förståelse av individernas verklighet (Kvale & Brinkmann, 2009).

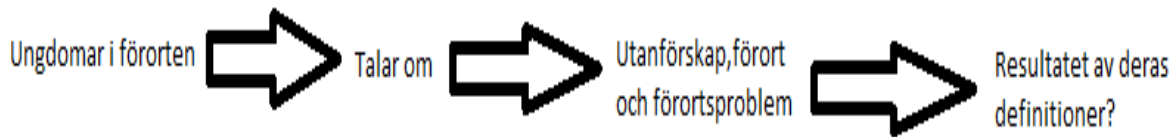
Här kan vi få skilda svarsalternativ. Det skulle kunna uppstå motsättningar mellan grupperna på grund av att de skulle kunna ha så skilda perspektiv på definitionerna att man anser att sin motpol är främmande. Men det kan även bidra till positiva perspektiv. Många i förorten anser att de inte får tillräckligt med utrymme för att få deras talan hörd. Om de skulle kunna definiera begreppen själva, kanske deras uttalanden skulle kunna bidra till något positivt. Det skulle kunna bidra till en förändring och bereda till lösningar för de påstådda problemen (Ensjö, 2012, 3 oktober).

Jag har utformat en modell över hur detta kan ske, två grupper används i denna studie (grupp ett och grupp två) för att fenomenologiskt söka förklara essensen av ungdomarnas subjektiva värderingar:

Grupp ett, mainstreamsamhället

Grupp två, ungdomar i förorten

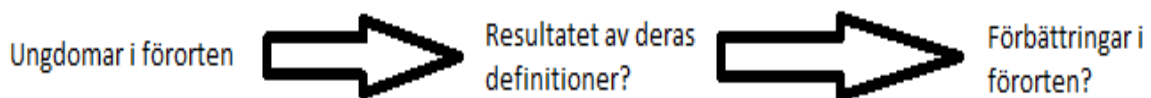

Grupp ett definierar utanförskap, förort och förortsproblem enligt deras uppfattningar, värderingar och normer. Definitionerna har sett ut på olika sätt. Förorten har talats illa om vid inom media, det talas om ett ”utanförskap” i förorten. Att det förekommer problem. Det talas om att lösa problemet. Efter gjorda insatser förekommer det fortfarande problem.

Grupp två definierar möjligtvis utanförskap på samma sätt som grupp ett. Det finns dock en möjlighet att svaren kan skilja sig från grupp ett. Grupp två blir kategoriserade av grupp ett som avvikare. Det kan möjliggöra för grupp två att införliva kategoriseringen och leva som en enskild grupp, isolerad från mainstreamsamhället. Därför blir det viktigt uppfatta den andra gruppens perspektiv. De kan kanske, i egenskap av sin unika miljö och erfarenheter, bidra till viktiga perspektiv i form av deras definitioner. Perspektiv som kanske kan skapa förändring istället för ett ständigt misslyckande som det ofta hänvisas till i samhällsdebatten. Här är det svårare att sja om vad som kommer att uttalas eftersom mainstreamsamhällets röster upplevs överväga ungdomarnas.

Den andra gruppens perspektiv kan komma att användas till förbättringar inom förorten.

Följande illustration förklarar detta:

Semistrukturerade intervjuer

Denna djupförståelse som beskrivs grundar sig i en värld som respondenten beskriver. Eftersom studien använder en fenomenologisk ansats nås en djupförståelse när respondenten talar om ett fenomen enligt deras förståelse, i detta fall utanförskap, förort och förortsproblem.

Semistrukturerade intervjuer används för att få svar på ovan nämnda modeller.

Semistrukturerade intervjuer förutsätter följdfrågor efter redan breda och strukturerade frågor att använda sig av när den ursprungliga frågan inte ger tillräckligt med reflektion. Breda, konkreta frågor om utanförskap, förort och förortsproblem vilket i slutändan genererar en djupförståelse om fenomenen (Layder, 1998, s. 52).

Frågorna ställdes metodiskt efter varandra (se bilaga). Jag är medveten om att frågorna kan ha kategoriserat in samtalet i viss en riktning, men avsikten var att undvika detta i så hög utsträckning som möjligt och låta respondenten tala fritt. Samtidigt som det var påtagligt att få med utanförskap, förort och förortsproblem efter dessa tre fenomen är centrala för uppsatsen. Det var därför frågorna konstruerades så breda som möjligt men ändå utformade för att få en djupförståelse för fenomenen.

Ytterligare redogörelse för metod, kodning och insamling av material

Den kvalitativa metoden som använts, har som sagt tagit en fenomenologisk inriktning med semistrukturerade intervjuer. Intervjuerna skedde på plats i författarens lägenhet och tog ungefär 15 till 20 minuter att genomföra per intervju. Inspelning och anteckningar användes för att spela in/notera svaren. Allt utlåtande omskrevs ordagrant och tolkades därefter, men i citaten som används i Analysen har onödiga ord som inte kunde tydas kodats bort.

Intervjuerna var individuella eftersom man möjligen kunde bli påverkad av omgivningen om jag istället hade använt mig av fokusgrupper. Speciellt i en ungdomlig ålder med en ungdomlig atmosfär. När intervjuer konstrueras vars syfte är att fånga en djupförståelse behövs inte många intervjuer. Utan väldigt mycket intressant kan nås av få respondenter. Därför har jag endast intervjuat fem personer (Yin, 2013).

Avgränsning och urval

Avgränsningen berör en förort (för en genomgång av begreppet ”förort” se ”Chicagoskolan” under teori) inom Göteborgs gränser. Denna förort heter Tynnered och ligger i Västra Göteborg, författaren är bosatt inom förorten. De unga killar som intervjuades bodde alla i detta område i samband med intervjuerna. Intervjun har sin utgångspunkt i våldsdådet som ägde rum i Vårvädersgatan (se inledning). Intervjun inleds med en liten beskrivning av detta fall (se bilaga) och därefter följer första frågan.

Tynnered passar inom ramen för de kriterier som förutsätter en förort. Det är en ort som är positionerad i Västra Göteborg. Det tar ungefär 25 minuter med spårvagn för att ta sig till centrum från förorten. Billiga hyresrätter i vissa områden kontrasteras mot dyra villor i andra. En stor segregation kan upplevas i och med dessa stora skillnader i levnadsstandard. I förorten lever en extrem heterogen befolkning med olika kulturer och traditioner. Men de flesta unga människorna här är födda i Sverige, dock har en stor andel föräldrar som är födda utomlands (Göteborgs stad, 2014). Det är inom denna förort samtliga respondenter är födda och uppväxta. Eftersom jag har valt att intervjua respondenter i min yttersta närhet blev bekvämlighetsurval ett motiverat tillvägagångssätt. Men eftersom jag känner få personer inom åldrarna 16-18 år använde jag mig av ett snöbollsurval. Jag kontaktade flera bekanta i min umgängeskrets som kunde rekommendera mig vidare för en kandidat (Yin, 2013, s. 93). Mina bekantas yngre syskon blev vanligt förekommande kandidater. Jag nämnde på förhand de kraven som var satta för att kunna ingå i intervjun. Kraven innebar följande: det skulle vara killar, de skulle ha varit bosatta i förorten (Tynnered) i hela sitt liv och skulle fortfarande bo kvar inom förorten. Detta krav var satt för att enbart beröra det område som i allmänhetens namn kallas förorten och även kunna undersöka något som är så nära anknytt och aktuellt till förorten som möjligt. Anledningen till valet av unga killar (från åldrarna 16 till 18 år) är för att det just är de personer som inom samhällsdebatten stigmatiseras som avvikare. Det är de som befinner sig i riskzonen till att hamna i ett utanförskap, se t.ex. Wetterqvist (2008, 31 mars).

Respondenter

Jag har försökt att förmå respondenterna till att vara aktiva i intervjun samtidigt som jag själv varit måttligt involverande. Detta har motiverat för individerna att kunna uttrycka sina åsikter med en viss styrning i samtalet av mig som moderator (Yin, 2013, s. 144).

Jag har strävat efter en heterogenitet, eftersom det möjligen kan generera olika och spännande reflektioner. När det gäller intervjupersonernas bakgrunder bevitnas en utbredd fördelning av detta. Respondenternas föräldrar kommer från olika länder (med undantag av två respondenter som hade föräldrar från Iran) och lever efter olika kulturer. Samtliga var bosatta i Tynnered. Samtliga är födda i Sverige och Tynnered. Här kommer lite bakgrundsinformation om personerna. Namnen är fingerade för att skydda deras identitet.

Kalle: Är 18 år gammal. Bor i ett radhus med sina föräldrar och syskon men bodde tidigare i en hyresrättslägenhet. Han studerar andra året i gymnasiet och läser naturlinjen. Föräldrarna kom till Sverige från Syrien i slutet på 1980-talet. Kalle anser sig vara en assyrier när jag frågar om hans personliga identitet och vad han förknippar sin bakgrund med. Fritidsintressen är styrketräning.

Adam: Är 17 år gammal. Bor i en hyresrättslägenhet med sina föräldrar och syskon. Han har bott på samma plats under hela sitt liv. Studerar andra året i gymnasiet och läser naturlinjen. Föräldrarna kom till Sverige från Ghana år 1990. Det är detta landet intervjupersonen identifierar sig med när jag frågar om vilken bakgrund han vill förknippa sig med. Fritidsintressen är fotboll.

Johan: Är 16 år gammal. Bor i en hyresrättslägenhet med sin mamma och sina syskon. Han har bott på samma plats under hela sitt liv. Studerar första året i gymnasiet och läser samhällslinjen. Föräldrarna kom från Iran till Sverige 1994. Johan anser sig vara en kurd när jag frågar om hans personliga identitet och vad han förknippar sin bakgrund med. Fritidsintressen är fotboll och att "hänga med kompisar".

Stefan: Är 18 år gammal. Bor med sin flickvän i en hyresrättslägenhet. Stefan har bott på två olika platser i Tynnered under sina levnadsår. Studerar sista året på gymnasiet. Föräldrarna kom från Sydamerika i början på 1980-talet. Stefan identifierar sig som latinamerikanare. Fritidsintressen är styrketräning och dataspel.

Josef: Är 16 år gammal. Josef bor med sina föräldrar och syskon i en hyresrättslägenhet. Han har bott på samma plats i hela sitt liv. Studerar sista året i grundskolan, går för närvarande i nionde klass. Föräldrarna kom från Iran i början på 1990-talet. Josef identifierar sig som kurd. Fritidsintressen är fotboll.

Etiska förhållningssätt

Jag har innan intervjun startat visat hänsyn samt lovat respondenterna sekretess, dessutom har deras rättigheter informerats. Jag tror att de flesta respondenter har känt sig säkra. De har varit medvetna och informerades om förutsättningarna innan intervjun startat och vad som händer efter intervjun är färdigställd. Eftersom de är unga (16-18 år) men inte under 15 år krävdes inte ett samtycke av föräldrar/vårdnadshavare (Vetenskapsrådet, u.å.). Men dock var det nödvändigt att få ett samtycke av personerna själva. En annan aspekt som behandlade

personernas integritet var huruvida intervjun undersökte känsliga åsikter. Frågor som kan kännas extra känsliga att svara på.

Kvale och Brinkmann (2009, s. 79) betonar vikten av att inneha eller använda sig av ett etiskt protokoll för att kunna arbeta med de eventuella etiska frågor som skulle kunna uppkomma i intervjun. Detta följdes noggrant: att ”lägga undan sina tidigare politiska övertygelser och teoretiska övertygelser” menar Yin (2013, s. 24) blir avgörande för att få en så saklig och opartisk undersökning som möjligt. På samma spår menar Kvale och Brinkmann (2009) för hur det gäller att ha en god frågeteknik och kunna behärska väsentligheter som kan uppstå vid en social relation och förstå helheten inkluderande det som rör kroppssignaler och utsagda signaler som kan betyda eller signalera något icke verbalt.

Som det beskrevs tidigare upplevde jag att intervju personerna kände sig lugna och säkra. De förstod frågorna, det var någon som behövde ett förtydligande men alla förstod det centrala med undersökningen, att kunna ta del av deras subjektiva värderingar. De svarade så gott och utvecklande som de kunde. Att vi var bosatta i samma område känner jag gjorde att vi blev tryggare i vår sociala interaktion.

Validitet

Validitet innebär att man tolkar data på rätt sätt, de vill säga att undersökning verkligen utforskar det den skall undersöka och besvarar de frågor som ställs (Yin, 2013, s. 83-84). Eftersom alla (med ett undantag av en respondent som behövde en förklaring på ett begrepp) begrep frågorna anser jag att undersökningen verkligen fyllde sin funktion och hade en tydlig inriktning och ett tydligt mål. Frågorna var svåra att misstolka. Frågorna kunde knyta an till de teoretiska ansatser som formulerats.

10. Analys

Analysen är indelad i tre teman som är formade efter forskningsfrågorna. Det som i detta avsnitt kommer att analyseras är hur respondenterna definierar utanförskap, förort och förortsproblem. Därefter formuleras tolkningar utifrån respondenternas yttringar och hur de hänger ihop med de teoretiska ansatserna.

Utanförskap

När det gäller de unga killarnas definition av utanförskap fanns en kollektiv uppfattning kring innebörden av begreppet. Kalle sammanfattade ungefär vad alla respondenter menade. Han förklarade utanförskap enligt följande:

Aa i samhället då att man är arbetslös, svårt att få jobb eftersom man har nån helt annan bakgrund eller nåt konstigt utseende eller nånting enligt vissa personer. Det är ingen som bryr sig om dem, de är utslänga ifrån samhället alltså utlåsta, de kan inte ta sig in det är väldigt svårt, de har det svårt i skolorna, det går dåligt för dem kanske ofta i skolan vilket leder till att de inte får en bra utbildning, vilket leder till att de blir arbetslösa.

I grovt generella drag menar respondenterna att utanförskap kan vara något som blir synonymt med att inte ha en grundläggande kontakt med olika institutioner i samhället. Att inte ha ett arbete, att ha svårigheter att komma in i ett arbete samt att ha det svårt i skolan blir tydliga utlåtanden. När respondenterna blir tillfrågade kring vilka typer av människor som befinner sig i ett utanförskap förekommer det en tydlig bild av detta. Majoriteten av respondenterna hänvisar till flyktingar och invandrare. De menar att de inte innehar den kunnighet och erfarenhet som krävs för att fungera i det nya landet. Giddens (2009) socialisationsprocess förklarar att dessa flyktingar eller invandrare inte har hunnit lära sig landets normer och förhållningssätt vid en tidig ålder i livet.

Becker står för en snarlik förklaring. Becker (2005) menar att personer som hade tagit med sig egna normer och förhållningssätt från sitt ursprungsland skulle kunna få det svårare att slå sig ner i det nya landet. Eftersom det råder olika förhållningssätt på olika platser i världen får dessa människor svårare att passa in. Som Becker hävdar kan personer efter att de lever på två olika sätt hamna i motstridigheter. Majoriteten som lever på ett annat sätt än minoriteten kommer ha svårt att acceptera dessa annorlunda förhållningssätt och kommer således ha lättare att kunna kategorisera människor till en enskild grupp. Kalle nämner att detta kan förekomma med människor som har ett ”konstigt utseende eller helt annan bakgrund”. Detta överensstämmer med respondenternas definitioner när det gäller invandrare och flyktingars exkludering i samhället. Andra respondenter menar att förutom att inte kunna inneha ett arbete är andra delar minst lika viktiga. Delar som ett bra språk och stort socialt nätverk bidrar till att inte hamna utanför samhället. Adam ger här ett exempel på hur olika förhållningssätt

på olika platser kan se ut. Han specificerar med hur det kan förekomma motsättningar när personer lever med helt skilda perspektiv:

”Här i Sverige så e de ju vanligt att man inte är så öppen mot varandra liksom ja menar i de flesta länder så e de ju inte fel att prata med någon som man inte känner, lite frostigt här om man säger så ska man prata på ett sätt så e de ju maximalt avstånd som gäller.”

Becker menar att det är ett mainstreamsamhälle som är synonymt med det ”normala” samhället. Det är en minoritet som är avvikare, det ter sig rimligt eftersom det skulle bli svårt att möjliggöra för en majoritet att vara avvikare. Det som gör Adams reflektion så intressant är att han vänder på stigmatiseringen. Han menar att det är mainstreamsamhället som innehåller de ”konstiga människorna”.

Förort

När jag ber respondenterna att beskriva förorten förekommer tydliga svar. Nedan följer ett par citat från olika respondenterna som beskriver förorten.

”enligt mig så är de många personer i ett samhälle med invandrarbakgrund, inte lika rikt som villa områdena så att...och gemenskap” (Josef).

”förorten för mig är en ort där det inte är rikt och inte man kan säga att de inte har bra utbildning alls och att de är nästan som en slum” (Johan).

En förort det är en plats där massa människor är, aa bor nära varandra och det är mycket invandrare...eller aa de kan va blandat med svenskar också men en förort är där det är svårt och tufft för folk att leva sitt liv när det finns så ont om pengar och jobb (Stefan).

De ger en typisk utläggning av förorten som liknar Chicagoskolans modell. De nämner hyresrätter och höga hus. Det är ofta billiga lägenheter, lägenheter som liknar den standard man hade på Chicago i början på 1900-talet. Då flyttade människor oftast in runt stadskärnan och bosatte sig i de billiga lägenheterna. Människorna bodde aldrig i centrum och alltid i periferin utanför centrum.

Becker argumenterar för att om det ska finnas något avvikande måste det finnas en kontrast till detta. Avvikarna är de som blir stigmatiserade av dem som inte är avvikare. Många respondenter menar att dessa personer som kategoriserar andra som avvikare, lever på ett sätt

som skiljer sig ifrån avvikarnas. Respondenterna menar att man lever ett bättre liv utanför den stigmatiserade förorten. Här lever man lugnt och fint. Man har gradvis bättre ekonomi än personer i förorten, bättre tillgångar och lever ett stabilare liv.

Liksom många andra respondenter känner de en stark distansering från mainstreamsamhällets normer. De pekar på en klar dikotomi mellan ett liv i förorten och utanför förorten. När man dock närmar sig levandssättet i förorten menar många att en stark gemenskap frodas. Stefan beskriver förhållningssättet i förorten och vad som händer när de bemöter grupper utanför förorten:

”För att de känner att förorten det är deras värld, det är allt de vet och när de kommer och bemöter dig så fungerar det på ett annorlunda sätt och då blir de liksom en krock...vi förstår varandra helt enkelt inte.”

Liknande beskrivningar av andra respondenter handlar om en bra gemenskap och en god sammanhållning. De beskriver (likt Chicagoskolan) hur personer med samma intressen går samman och bildar denna starka gemenskap inom förorten. Josef som var sist ut att intervjuas beskriver den starka fotbollskulturen som han relaterar till. Andra kan relatera till öppenheten gentemot varandra. Det starkaste utslaget från respondenternas utsagor är helt enkelt skilda världar. Informella regler som ser annorlunda ut inuti förorten jämfört med utanför.

Exempelvis att det är mer socialt i förorten och att man har ett starkt band med sin familj.

Det som står i kontrast till förorten innehar oftast (enligt respondenterna) som sagt en god ekonomi, trygghet och starka band till arbetslivet. Människor har i högre utsträckning tillgång på kapital. Men många respondenter hänvisar till ett mer ensamt liv. Ett liv där man får klara sig själv i det mesta. De kanske har sin familj att tillgå men det blir inte mer än en slags formell nödvändighet att träffa familjen. Respondenterna kallade detta ett typiskt Svensson liv:

Jo de e bara för att man..man ja menar om man e i förorten nu då tänker ja att man e i förorten som Frölunda eller Bergsjön eller Hisingen och då e de ju för att man oftast är en utlänning man har ju oftast liksom inte den hära..familjen har ju inte oftast den här svensson lönen eller va man ska kalla det för och då blir de ju lätt att man hänger med sina de som är mest lik en och då blir de ju lätt segregation med att svenskarna är själva och mer ensamma med sin ekonomi (Adam).

Förortsproblem

Samtliga respondenter håller en konsensus om att det i förorten förekommer kriminalitet i hög utsträckning. Ett rent avvikande beteende som Becker beskriver det. Ett beteende som helt enkelt bryter mot formella regelverk i samhället. Men det respondenterna tycker skapar ett stort problem är huruvida media snedvrider bilden av förorten. De menar att det förutom det negativa våldet som skapar problem och oroligheter, döljer sig djupare problem. Josef talar för att media oftast speglar det negativa och undviker det positiva:

Media rapporterar förorten som en dålig plats men det är inte så egentligen, egentligen rapporterar de oftast de dåliga som händer i förorten...skottlossningar mord och sånt men jag tycker att de borde rapportera mer det här med fotboll satsning, vissa försöker satsa på skola o så, det är inte alla som vill vara kvar i förorten många vill komma ifrån...man borde rapportera mer om glädjen, gemenskapen och inte bara de negativa som skottlossning och sånt utan fritidsintressen och sånt.

Kalle instämmer i Josefs förklaring:

”Det är politikernas fel att det finns förorter, median brukar inte spegla den bild som visar hur folk hamnar i förorten, de visar bara den bilden när de är i förorten inte hur de har hamnat där.”

Flera respondenter tycker att media visar upp en negativ bild av förorten. En bild som präglas av sociala problem i form av kriminalitet, oroligheter och våld. Att media visar upp en dålig bild av förorten sker hela tiden i sociala medier, nyhetssammanhang och andra källor. Det respondenterna menar är att ta det ett steg längre. De pekar på att olika förutsättningar kan förklara hur det ena leder till det andra. Mer specifikt varför det blir kriminellt istället för att bara visa upp det kriminella. Mainstreamsamhället har enligt killarna tolkningsföreträde till att visa upp det som de behagar. Det kan i sin tur skapa problem och en ännu större stigmatisering som leder till ett falskt anklagande som Becker beskriver. Människor anklagar eller tillskriver någon attribut som är begrundade på fördomar.

Politikerna gör inte tillräckligt för att stoppa problemen och negligerar förorten. De skulle ha gjort betydligt mer om det hade varit ”svenskar” som föll offer påpekar Stefan. Vidare menar Stefan att många personers enda utväg är kriminalitet. Personerna i förorten blir tvungna att fullgöra kriminella handlingar till att kunna försörja sig själva och eventuellt sin familj. Det

finns strukturella problem som fattigdom. Om vi återknyter till diskussionen kring flyktingar ser vi exempelvis en grupp som inte har lika god ekonomi som ett övrigt samhälle.

En person som sticker ut bland intervjuerna är Stefan. Han menar att det finns personer med höga positioner som ser ner på andra personer de anser vara avvikare och mindervärdiga.

Detta medför ett stort förtroende problem som innebär att personer med olika problem möjligtvis får svårare att klara sig eftersom de inte får den hjälp de behöver. Han formulerar detta enligt följande:

”Det är när folk som är respektabla ser ner på dig ja menar ja allt från lärare till vården till samhället helt enkelt de ser ner på dig bara för att du kommer från ett annat land eller bara för att du är på ett speciellt sätt liksom, acceptansen.”

Med respektabla folk menar Stefan högt uppsatta personer, alltså personer utanför förorten. Goffman (2014) talade om hur sociala relationer fungerar som en över- och underordnad struktur. Det passar Stefans iakttagelser kring de respektabla personerna (läkare och lärare och så vidare) som anser sig vara bättre än deras patienter/elever. Patienterna görs till en ”bricka i spelet” då de antingen lever i enlighet med det förväntade beteendet eller för ett motstånd mot det.

11. Slutdiskussion

I detta avsnitt kommer analysen ovan att sammanfattas. Jag kommer att upprepa forskningsfrågorna och påvisa hur undersökningen har besvarat dessa.

Jag kommer vidare reflektera över hur den postkolonialistiska modellen kontrasteras av respondenterna och dessutom som avslutning, diskutera hur ungdomarnas perspektiv kan bidra till samhällsdebatten om lösningar på problem som berör förort och utanförskap.

1. Hur ser förortsungdomars definitioner av utanförskap ut?

Undersökningen visade en ganska stor samstämmighet mellan respondenterna angående beskrivningen av utanförskap. Utanförskap var som bekant det fenomen som innebär att människor inte hade någon kontakt med samhällets institutioner. De personer som känner sig

exkluderade från mainstreamsamhället och inte lever efter dess förhållningssätt kunde befinna sig i ett utanförskap. Det kunde exempelvis vara flyktingar och invandrare.

2. Hur ser förortsungdomars definitioner av förort ut?

Förorten präglades av en större gemenskap och ”värme” än mainstreamsamhället. Här fanns en klar bild över två skilda världar med olika förhållningssätt. Det ekonomiskt goda utanför förorten bidrog till en god levnadsstandard men annars var mainstreamsamhället inget paradys. Gemenskapen kännetecknades av ett mer självständigt liv med en dålig samhörighet till familjen. Det var roligare att befinna sig och leva i förorten.

3. Hur ser förortsungdomars definitioner av förortsproblem ut?

De hävdar att kriminalitet förekommer i hög utsträckning, men att det ibland är nödvändigt för att kunna försörja sin familj. Ett annat problem som förekom var inte helt oväntat medias förvrängning av förorten. Massmedian visar en negativ bild av förorten, men inte de bakomliggande faktorerna som beskriver vad som lett fram till denna utveckling. Till exempel visas kriminalitet upp i förorten, men orsakerna till kriminaliteten framkommer sällan i media hävdar respondenterna. Personer med makt (exempelvis politiker) gör inget åt problemet utan pratar endast om det utan att ta till en handling.

Ytterligare reflektioner

Jag nämnde i Bakgrunden att det postkoloniala perspektivet som formar bilden av förorten hävdar att mainstreamsamhället och förortssamhället kan ses som två skilda världar på grund av strukturella omständigheter. Detta kan jämföras mot respondenternas utsagor om utanförskap, förort och förortsproblem: Respondenterna menar att ”avvikare” från förorten, som befinner sig i ett utanförskap, brukar härledas till kriminalitet och problem på grund av utseende, språkkunskaper, olika förhållningssätt och dylikt. Det gör att avvikaren inte får en bra kontakt med samhällets institutioner. Resurserna för att hantera dessa svåra situationer kanske inte är tillräckliga. De får inte någon hjälp av politikerna som endast talar om problem men inte utför handlingar för att lösa problemen. Efter det har man endast de ”likasinnade” att prata med. Avvikaren börjar halka efter i skolan och de vardagliga aktiviteterna. Respondenterna gör det tydligt hur ”utanförskap och förortsproblem” delvis formas av strukturella förutsättningar, men börjar med att det börjar med individer som får en ”utanför” känsla. Efter förevarande problembild tar bland annat media över och målar upp förorten som problematisk och förstärker problembilden inom samhällsdebatten.

Ungdomarnas bidrag till debatten om lösningar av problem som berör förort och utanförskap blev inte enhetlig. De kom med olika förslag som inte var väntade och var väldigt olika. Två personer menade att renoveringar inom förorten skulle kunna hjälpa eftersom människor då skulle bli mer försiktiga och ta hand om sin förort. Makthavare skulle alltså kunna studera och jämföra liknande närmiljöer och se hur dessa fyller sin funktion. De skulle kunna skapa sig en bättre förståelse och när kunskapen blivit tillräcklig sätta in insatser. Några respondenter menar att insatser sätts in utan riktig vetskap kring problemen. Om problemen istället hade berört mainstreamsamhället utanför förorten hade det gjorts betydligt mer menade någon. Det kan tolkas som att förorten inte är värt lika mycket ansträngning för åtgärdande av problem som mainstreamsamhället.

Samtidigt ville många respondenter ha högre straff, en anmärkningsvärd aspekt på många sätt. Respondenterna uttryckte ett klart motstånd mot kriminalitet och andra problem. Att belysa för mainstreamsamhället att förortsungdomar tillhör en skara som snarare vill motverka kriminalitet än bidra till den blir en viktig utgångspunkt. Jag upplever sällan att ungdomarna betraktas på detta sätt inom samhällsdebatten. Den bild som beskrivs av respondenterna om mainstreamsamhället beskriver hur ungdomarna i förorten står passiva till förbättring i deras område.

En ungdom sade dock att kriminalitet var en nödvändighet för att kunna försörja sin familj. Har man denna ingången kan jag förstå att man blir stigmatiserad, det förstår både jag och respondenterna, men en bild som aldrig visas upp är de förutsättningar och den historia som lett fram till bilden. För att tydliggöra: problemen visas upp i massmediala sammanhang, men det saknas generellt analyser om de resonemang som lett fram till problemen. ”Utanförskap”, ”förort” och ”förortsproblem” förblir beskrivningar som alla förväntas förstå på samma sätt. Inom förorten finns det dock individer med förmåga att beskriva orden med egna ord och utifrån egna perspektiv på verkligheten.

En framtida aspekt kan med hjälp av denna studie vara att använda sig av ungdomarnas yttringar och fråga varför det ser ut som det gör. Oftast finns det en förklaring som sällan syns i medierna som ger en mer bakomliggande, rimlig och utförlig förklaring. Detta blir viktigt för medierna att bygga vidare på och för samhällsvetenskapen att belysa. Dessutom kan lösningarna göras bättre genom att tala med ungdomar om möjligheter till lösningar.

12. Litteratur:

Böcker:

Andersson, E., Borgegård, L., Fransson, U. (2001). Från Babylon och Chicago till Fittja. I L. Magnusson (Red.), *Den delade staden* (s. 83-114). Umeå: Borea Bokförlag.

Becker, H. (2005). *Utanför. Avvikandets sociologi*. Lund: Arkiv förlag.

Björkemarken, M. (2014). *Begreppet "utanförskap"*. Stockholm: LO-Tryckeriet.

Césaire, A., Spivak, G., Julien, S., Mercer, K., Enwezor, O. (Red.). (2002). *Postkoloniala studier*. Malmö: Raster förlag.

Engdahl, O., Larsson, B. (2011). *Sociologiska perspektiv – grundläggande perspektiv*. Göteborg: Studentlitteratur.

Franzén, M. (2001). Problemet segregation: en orättvis jämförelse. I L. Magnusson (Red.), *Den delade staden* (s. 23-47). Umeå: Borea Bokförlag.

Gelder, K. (2007). *Subcultures: Cultural Histories and Social Practice*. London and New York: Routledge.

Giddens, A. (2009). *Sociology*. Cambridge: Polity Press.

Goffman, E. (2014). *Stigma*. Lund: Studentlitteratur.

Julien, I., Mercer, K. (2002). Marginal och centrum. I A. Césaire et al., (Red.), *Postkoloniala studier* (s. 147-167). Malmö: Raster förlag.

Kvale, S., Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun* Lund: Studentlitteratur.

Layder, D. (1998). *Sociological Practice: Linking Theory and Social Research*. London: SAGE Publications.

Magnusson, L. (Red.). (2001). *Den delade staden*. Umeå: Borea Bokförlag.

Sernhede, O. (2007). *Alienation is My Nation*. Stockholm: Ordfront förlag.

Spivak, G. (2002). Kan den subalternen tala? I A. Césaire et al., (Red.), *Postkoloniala studier* (s. 73-147). Malmö: Raster förlag.

Yin, R. (2013). *Kvalitativ forskning från start till mål*. Lund: Studentlitteratur.

Myndigheter och rapporter:

Forkby, T., Hansson, S. (2011). *Kampen för att bli någon* (Rapport, 1: 2011). Göteborg: Sandstens.

Vetenskapsrådet. (u.å.). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Sverige: Elanders Gotab.

Avhandling:

Hansson, L, S. (2014). *Berättelser om ungdomsgång i förorten. Genus, makt och moral* (Doctoral thesis, Skriftserien 2014:2). Göteborg: Göteborgs universitet.

Samhällsvetenskapliga fakulteten. Tillgänglig:

<https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/37234?locale=sv>

Elektroniska källor:

De Los Reyes, P., Hörnqvist, M., Boréus, K., Estrada, F., Flyghed, J., G Arriagada, A., Lundgren, M., Lundström, M. (2014, 19 maj). Punktinsatser räcker inte för förorterna. *SvD Opinion*. Hämtad 2015-04-07, från http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/punktinsatser-racker-inte-for-fororterna_3549760.svd

De Los Reyes, P. Postkolonialism. I *Nationalencyklopedin*. Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/postkolonialism>

Ensjö, J. (2012, 3 oktober). Ett tydligt förakt för oss förorten. *SvD Opinion*. Hämtad 2015-04-09, från http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/ett-tydligt-forakt-for-oss-i-fororten_7549778.svd

Göteborgs stad. (2014). *Göteborgsbladet 2014 - områdesfakta*. Hämtad 2015-04-12, från <http://www4.goteborg.se/prod/G-info/statistik.nsf>

Pirttisalo, J. (2015, 19 mars). Koppling till dubbelmord oklar. *SvD Nyheter*. hämtad 2015-03-29, från http://www.svd.se/nyheter/inrikes/koppling-till-dubbelmord-oklar_4427509.svd

Wärneryd, O. Förort. I *Nationalencyklopedin*. Tillgänglig:

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/f%C3%B6rort>

Wetterqvist, A. (2008, 31 mars). Förortskillar lever upp till mediebild. *SvD*. Hämtad 2015-04-13, från http://www.svd.se/nyheter/inrikes/forortskillar-lever-upp-till-mediebild_1068089.svd

13. Bilaga: Intervju

Du känner säkert till våldsdådet som ägde rum på Vårvädersgatan. Två personer omkom och flera skadades. Politiker och forskare påstår att människorna som begår dessa typer av våldsbrott befinner sig i ett djupt utanförskap och är utanför samhället.

Varför tror du dessa våldsbrott (som bland annat förekom på Vårvädersgatan) sker?

Utanförskap

Vad är utanförskap enligt dig?

Hur hamnar en person i det utanförskap som du nyss redogjorde för?

Vilka människor befinner sig i ett utanförskap enligt dig?

Förort

Vad är förort enligt dig?

Hur lever man i förorten?

Hur lever man utanför förorten?

Problem(formulering)

Vad är din uppfattning kring medias rapportering av förorten?

Vad skulle du kunna säga till skillnad från median?

Det sägs att insatser för att förbättra integration och motverka segregation i förorten ständigt misslyckas, Varför tror du att det är så?

Varför tror du problemen kvarstår?

På vilket sätt skulle du kunna bidra till att förbättra detta?

Grupp/kategori

Hur tycker du man lever efter samhällets uppsatta normer/regler?

Varför känner sig vissa personer i förorten utanför samhället?

Varför känner sig vissa personer som bor utanför förorten, att de befinner sig utanför samhället?

Det sägs att olika grupperingar i samhället lever på olika sätt, Hur lever man inom den ”normala” gruppen?

Hur lever man utanför den normala gruppen?